

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid
Runbackaskolan i Sollentuna kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Runbackaskolan i Sollentuna kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framåtsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Runbackaskolan i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i hög utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 10 september 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i hög utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn kommunicerar med lärare och annan berörd personal om att de ska informera om och uppmuntra alla elever att delta i den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn gett både muntlig och skriftlig information till skolans personal. Den muntliga informationen har getts i samband med lärarnas konferenser. Det finns även en skriftlig rutin för den extra studietiden som är framtagen för skolans personal i vilken det bland annat står vad elever kan arbeta med under den extra studietiden och vad som gäller för lärare som undervisar extra studietid och för ordinarie lärare. Enligt rutinen ska exempelvis lärarna informera elevernas vårdnadshavare om tider för och syfte med den extra studietiden i början av varje termin och de ska även påminna därefter. Enligt rektorn och lärarna har rektorn delegerat till en lärare att vid varje terminsstart skicka ut informationsbrev om den extra studietiden till alla elever och vårdnadshavare från årskurs 4-9. I informationen som skickats ut till elever och deras vårdnadshavare framgår det att den extra studietiden är till för alla elever och det framgår också att eleverna kan arbeta med olika saker på den extra studietiden som att öva inför prov och läxförhör, göra läxor, ta igen missat skolarbete, fördjupa kunskaper i olika ämnen, utveckla och bearbeta uppgifter och få hjälp med studieteknik. Rektorn uppger också att hen pratar om den extra studietiden på medarbetarsamtalen med lärarna, och då påminner rektorn lärarna om att det är viktigt att de tar vara på den extra studietiden och att de motiverar eleverna att gå dit.

Rektorn har kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att de bör uppmuntra elever som har stora behov av den extra studietiden till att delta, och att dessa behov kan se olika ut. Av intervju med rektorn och lärare framgår att syftet med den extra studietiden är att öka måluppfyllelsen samt öka likvärdigheten. Rektorn och lärarna uppger att de regelbundet träffas för att diskutera vilka prioriteringar skolan ska göra för att öka måluppfyllelsen och då är den extra studietiden en del av det arbetet. Ett prioriterat område är att särskilt uppmuntra elever med olika behov, som exempelvis elever som har svårt att nå målen, som behöver mer utmanande uppgifter, eller har sämre förutsättningar att arbeta med skolarbetet hemma.

Rektorn har klargjort för lärarna att innehållet i den extra studietiden ska utgå från elevernas behov och ha en tydlig koppling till ordinarie undervisning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det inte är fokus på annat undervisningsinnehåll på den extra studietiden utan fokus är på det som eleverna arbetar med på de ordinarie lektionerna. Rektorn har också klargjort att det är ordinarie lärare som tillsammans med eleverna planerar och följer upp det eleverna arbetar med under den extra studietiden. Lärarna uppger att det är en del av deras arbetsuppgifter att planera och följa upp de uppgifter som eleverna arbetar med under den extra studietiden.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har på en övergripande nivå god kännedom om elevernas behov. Av intervju med rektorn och lärare framgår att lärarna, elevhälsan och biträdande rektor har avstämningar, då de följer upp elevernas kunskapsresultat, mitt i terminen och i slutet av varje termin. Rektorns uppföljning har visat att elevernas kunskapsresultat är lägre i ämnet matematik och att elevernas behov av att få hjälp i ämnet matematik på den extra studietiden är större än i andra ämnen. Det framgår också av intervjuer med rektorn och lärarna att schemat för den extra studietiden liksom tjänstetillsättningen kan förändras under läsåret utifrån vad som kommer fram i avstämningarna. Rektorn berättar att de omprioriterar resurserna 3-4 gånger per år och att detta även kan påverka upplägget på den extra studietiden. På mellanstadiet ligger dock tiderna mestadels fast och det sker inte så mycket förändringar eftersom på mellanstadiet är tiderna bemannade med lärare som har större ämnesbredd och då finns inte behovet att täcka upp med andra ämnen på samma sätt som på högstadiet.

Rektorn bemannar den extra studietiden med hänsyn till elevernas behov och säkerställer att den extra studietiden leds av lärare. För eleverna på mellanstadiet finns extra studietid två dagar i veckan. Två lärare med bred ämnesbehörighet ansvarar för varsitt pass. Enligt rektorn har hen valt att bemanna båda passen med lärare som är behöriga i matematik eftersom flest elever har behov av att arbeta med matematik. Ett av passen ligger samtidigt som extra studietid för högstadiet dit elever som vill ha hjälp i moderna språk från mellanstadiet också är välkomna. Den extra studietiden för moderna språk bemannas av en lärare från högstadiet och är även lokalmässigt placerad där. Av intervju med rektorn och lärare framgår att undervisningstiden för extra studietid likställs med annan undervisningstid.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Rektorn ger förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervjuer med rektorn och lärare samt av inkommen dokumentation framgår att lärarna träffas i olika mötesforum varje vecka. Lärarna uppger att de har förutsättningar att samverka kring planering och uppföljning av extra studietid. Enligt lärarna har de en stående punkt under konferenstid som kallas för elevtid. Under elevtiden går lärarna igenom alla elever så att all personal vet vad som är aktuellt. Lärarna informerar exempelvis varandra om en elev ska gå till extra studietid och vad eleven ska arbeta med på den extra studietiden. Lärarna har sina arbetsplatser nära varandra vilket också skapar goda förutsättningar till samverkan lärare emellan. Enligt rektorn har skolan arbetat för att förbättra lärarnas planeringar och i och med det arbetet har planeringarna gjorts tillgängliga för alla lärare. Nu kommer alla lärare åt varandras planeringar vilket rektorn uppger underlättar arbetet för de som håller i den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Lärarna informerar och uppmuntrar till viss del eleverna utifrån deras olika behov att delta i den extra studietiden. Av intervjuer med lärare framgår att de informerar eleverna om den extra studietiden på olika sätt, både muntligt och skriftligt. Enligt eleverna står schemapositionen för den extra studietiden i deras scheman och lärarna skriver upp vilken tid den är på tavlan. Det står även om extra studietid på skolans informationsskärmar och lärarna påminner regelbundet om att studietiden finns. Elever som går i fritidshemmet informeras också av fritidshemspersonalen att det finns möjlighet att gå på extra studietid. Information om den extra studietiden går även ut till elevernas vårdnadshavare via veckobrev samt vid föräldramöten och elevernas utvecklingssamtal. I den skriftliga informationen framgår bland annat att eleverna informeras om att den extra studietiden är öppen för alla och att eleverna där kan få hjälp med sitt skolarbete. Det framgår också vilka tider elever kan gå till extra studietid och vem som bemannar varje tillfälle och vilka ämnen eleverna kan få hjälp med. Av intervjuer med lärare framgår också exempel på hur lärare särskilt informerar och uppmuntrar vissa elever, ibland med vårdnadshavares hjälp, om att den extra studietiden finns och att eleven bör gå dit. Lärarna framhåller också vikten av att eleverna ska utnyttja möjligheten att göra läxor på den extra studietiden. Lärarna påminner framför allt elever som har svårt att hinna med skolarbetet under ordinarie skoltid att gå till den extra studietiden. Vanligtvis sker detta då eleven varit sjuk och kommit efter i skolarbetet men det kan också handla om att påminna enskilda elever som inte gjort vissa arbetsuppgifter. Enligt lärarna förekommer det emellertid i begränsad utsträckning att de informerar elever om att den extra studietiden kan vara en möjlighet till ytterligare fördjupning i ett ämne, exempelvis för elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. Även elever uppger att den extra studietiden främst är en tid då de kan arbeta med att komma ifatt eller arbeta med läxor, inte en tid för att arbeta med mer fördjupande uppgifter.

Det är få elever som deltar i den extra studietiden på mellanstadiet på skolenheten. Av intervjuer med rektorn framgår att ungefär åtta procent av eleverna i årskurs 4-6 deltar i något extra studietidspass varje vecka. Enligt rektorn har skolan

gjort åtgärder senaste åren för att öka deltagandet och för att utveckla den extra studietiden. En åtgärd som bidragit till att fler elever deltar i den extra studietiden, var att bemanna den extra studietiden med behöriga lärare i ämnet matematik. Enligt rektorn bemannades den extra studietiden med bland annat lärarstudenter och vikarier innan lagkravet om extra studietid kom. Av intervjuer med elever som oftast inte deltar i den extra studietiden framgår att de känner till att den extra studietiden finns och att den är öppen för alla elever. Eleverna uppger vidare att den extra studietiden är ett tillfälle att få arbeta med läxor, göra prov eller ta igen skolarbete.

Lärares planering av den extra studietiden

Elevernas ordinarie lärare planerar de arbetsuppgifter som eleven ska arbeta med under den extra studietiden och innehållet är anpassat efter elevernas behov. Av intervju med lärare och elever framgår att eleverna oftast har med sig arbetsuppgifter till den extra studietiden som de själva valt att de vill arbeta med. Vanligtvis är det läxor som eleverna vill arbeta med eller att elever vill arbeta ikapp i ett visst ämne. Oavsett vad eleverna arbetar med under den extra studietiden så framgår av intervjuer med lärare att det alltid finns en koppling till elevernas ordinarie undervisning och att innehållet är mer eller mindre planerat av elevens ordinarie lärare. Det kan exempelvis handla om att eleven ska arbeta extra med att bli bättre på att visa hur hen kommer fram till svaret när hen arbetar med problemlösning i matematik eller att eleven arbetar för att öka ordförrådet i engelska. Enligt lärarna har de lärare som bemannar den extra studietiden en mapp där ordinarie lärare lägger in material som eleverna ska arbeta med. Vanligtvis är det prov som läggs i mappen. Om eleverna ska arbeta med digitala uppgifter eller digitala prov på den extra studietiden mejlar ämnesläraren till lärarna som bemannar den extra studietiden och informerar om eleven exempelvis ska gå till den extra studietiden för att skriva prov. I mejlet kan det stå vilka elever som ska komma och vilka uppgifter de ska arbeta med på den extra studietiden. Rektorn och lärarna uppger också att det finns ett digitalt planeringsdokument som alla lärare har tillgång till. Om eleven inte vet vad hen ska arbeta med under den extra studietiden kan läraren gå in i respektive klass planeringsdokument och se vad eleverna arbetar med i de olika ämnena för att på så vis hjälpa eleverna.

Granskningen visar att ansvarig lärare för den extra studietiden oftast känner till vad eleverna som kommer dit ska arbeta med. Av intervju med lärare framgår att ordinarie lärare ger sådan information, exempelvis när elever ska ta igen prov eller arbeta med att komma ikapp, via muntlig kommunikation, via mejl eller genom att material läggs i lärarnas mapp. När elever på eget initiativ går till den extra studietiden för att arbeta med exempelvis läxor vet inte alltid den lärare som bemannar den extra studietiden om att eleven ska komma dit eller vad eleven planerar att arbeta med. Lärare uppger att de kan möta de behov som deltagande elever har vid den extra studietiden även om de inte fått information i förväg om vilka uppgifter

som eleverna ska arbeta med. Det är också enkelt för lärarna att följa vad eleverna arbetar med i ordinarie undervisning eftersom alla lärare delar sina planeringar med varandra.

Genomförande av extra studietid

Elever som deltar i den extra studietiden ges vid behov ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med lärare framgår att eleverna vanligtvis arbetar enskilt med olika uppgifter under den extra studietiden och att det finns goda förutsättningar för lärarna att ge varje elev ett aktivt lärarstöd i arbetet. Även elever uppger att de får den hjälp de behöver under den extra studietiden. Granskningen visar vidare att lärarna genomför undervisningen utifrån elevens planering på ett sådant sätt att eleverna upplever den som stimulerande. Både elever och lärare beskriver att den extra studietiden präglas av studiero och att eleverna är där för att arbeta med skolarbete. Av Skolinspektionens observation framgår att eleverna arbetar på egen hand med läxor eller med att göra färdigt uppgifter. Lärarna visar intresse och engagemang för elevernas arbete samt på olika sätt förklarar och hjälper eleverna med deras skoluppgifter. Eleverna deltar aktivt under den extra studietiden och läraren uppmärksammar eleverna på olika sätt, exempelvis genom att uppmuntra dem i deras försök och insatser.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Elevernas ordinarie lärare pratar med eleverna som varit på den extra studietiden om vad de arbetat med och hur det fungerat samt stämmer vid behov av med läraren för den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att ordinarie lärare genomför uppföljning av undervisningen på den extra studietiden på samma sätt som de följer upp en vanlig lektion. Efter att ha uppmuntrat eleverna att delta i studietiden, tar ordinarie lärarna reda på hur det har gått och vad eleverna har arbetat med på samma sätt som när lärarna utvärderar en vanlig lektion. Lärarna uppger att när de uppmanat elever att gå till den extra studietiden följer de även upp med eleverna om de arbetat med det de planerat att arbeta med. Ordinarie lärare följer dock inte upp om elever som gått till extra studietid på eget initiativ varit där, men de ser om eleverna lämnar in sina läxor eller inte vilket också är ett sätt för lärarna att följa upp om eleverna arbetat med läxor på den extra studietiden. Om en läxa inte är gjord vid upprepade tillfällen undersöker lärarna detta och därefter kan lärarna göra en överenskommelse med elevens vårdnadshavare om att eleven ska gå till extra studietid. Av intervju med lärarna framgår att det finns tydliga rutiner på skolan om att det är ordinarie lärare som ansvarar för att följa upp det eleverna arbetar med på extra studietid och att samtliga lärarna även pratar om den extra studietiden och hur den fungerar på arbetslagstid.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna utifrån deras olika behov till att delta i den extra studietiden.

Granskningen visar att lärarna visserligen informerar alla elever om möjligheten att ta del av den extra studietiden och att lärarna uppmuntrar huvudsakligen elever som behöver extra hjälp med skolarbetet att delta i extra studietid. Lärarna informerar inte på samma sätt om att studietiden kan vara en möjlighet till fördjupning och utmaningar.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att informera och uppmuntra alla elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att även informera eleverna om att den extra studietiden kan vara en möjlighet till fördjupning och utmaningar för till exempel elever som kommit längre men som behöver ytterligare utmaningar. Samtidigt är det fortsatt viktigt att uppmuntra alla elever till att delta i den extra studietiden för att på så sätt höja elevernas samlade måluppfyllelse.

På Skolinspektionens vägnar

 Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

 Sara Algulin

Föredragande
Signerat av: Sara Algulin

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Ola Cederblad deltagit.

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Runbackaskolan genomfördes den 7-8 februari 2024. Ansvariga utredare var Sara Algulin och Ola Cederblad.

Vid Runbackaskolan bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4-6, som omfattade 174 elever när skolan besöktes. Skolenheten leds av en rektor och två biträdande rektorer.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare.
- En gruppintervju med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. Lag (2022:730).

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.²

² Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.